

The Effect Of Internal Audit System On Institutional Governance Level In Businesses

Ali Haydar Güngörmüş^a

^a PhD, Independent Scholar Koblenz / Germany, a.h.gungormus@gmail.com

Keywords

Independent Auditing,
Corporate Governance,
Internal Audit.

Jel Classification

M42, G34.

Received

12.04.2019

1st revision

05.05.2019

2nd revision

22.05.2019

Accepted

28.05.2019

Abstract

Purpose: The aim of this study is to determine the relationship between the effectiveness of the internal audit level of companies and the institutional management level.

Design and Methodology: We administered a questionnaire survey to collect the data. This was collected through direct interviews with managers, by an online survey, and by telephoning the firms whose addresses were obtained from business associations. In order to test the hypothetical association of the model in this study, the PLS-SEM method was employed.

Findings: In the study, it was found that companies that used internal audits effectively have high levels of institutional governance. As the efficiency of the internal audit system increased, so the level of objectivity, transparency, and formalization also increased accordingly.

Practical Implications: In view of the fact that companies have become multinational enterprises in recent years, their desire to increase their capital power by going public has increased the impact of different interest groups and their expectations upon businesses. With transparency accountability, reliability concepts have become an important criterion since these interest groups seek to control enterprises. In light of the business scandals that have occurred internationally, the concept of institutional governance began to be used as an international benchmark in terms of the accountability of companies. Instituting an internal audit has performed an important function in the development of the effectiveness of institutional governance in businesses. As a tool with which to avoid future scandals, this study has investigated the association between the internal audit system and corporate governance.

Significance of the Study: We assume that the findings of this study will contribute toward the enhancement of good corporate governance, which alleviates agency problems in business organizations. The findings have several implications regarding board members, managers, and organizations. Establishing corporate governance mechanisms and resolving agency issues are among the boards' primary responsibilities. In order to ensure this, managers must establish reporting procedures with internal control and monitoring devices before inviting external control through independent auditing.

İşletmelerde İç Denetimin Kurumsal Yönetim Düzeyi Üzerine Etkisi

Ali Haydar Güngörmüş^a

^a PhD, Independent Scholar Koblenz / Germany, a.h.gungormus@gmail.com

Anahtar Kelimeler

Independent Auditing,
Corporate Governance,
Internal Audit.

İel Sınıflandırması

M42, G34.

Gönderilme

12.04.2019

1. Düzeltme

05.05.2019

2. Düzeltme

22.05.2019

Kabul

28.05.2019

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı işletmelerdeki iç denetim etkinlik düzeyi ile kurumsal yönetim düzeyi arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir.

Tasarım ve Metodoloji: Verileri toplamak için bir anket çalışması yapılmıştır. Veriler yöneticilerle yapılan doğrudan görüşmeler, çevrimiçi gönderme, telefon ile önceden iş adamı derneklerinden alınan adreslerin aranarak firmalara anketin ulaştırılması şeklinde toplanmıştır. Bu çalışmada modelin hipotetik ilişkisini test etmek için PLS-SEM yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada iki adet hipotez geliştirilerek test edilmiştir. İşletmelerde iç denetim sisteminin etkinliği arttıkça

Objektiflik, şeffaflık ve resmiyet düzeyinin yükseldiği tespit edilmiştir.

Uygulamaya Etkileri: Son yıllarda işletmelerin çokuluslu hale gelmesi, halka açılarak sermaye gücünü artırma istekleri farklı çıkar gruplarının işletmeler üzerindeki etkisini ve beklentilerini arttırmıştır. İşletmelerin bu çıkar grupları tarafından kontrol edilmek istenmesi ile birlikte şeffaflık, hesap verilebilirlik, güvenilirlik kavramları önemli bir kriter haline gelmiştir. Özellikle uluslararası çapta yaşanan işletme skandalları ile birlikte kurumsal yönetim kavramı hayata geçmiş işletmelerin hesap verilebilirliği noktasında uluslararası bir kriter olarak kullanılmaya başlanmıştır. İşletmelerde kurumsal yönetim ilkelerinin etkinliğinin artırılmasında iç denetim önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Gelecekteki skandallardan kaçınmak için, bu çalışma iç denetim sistemi ile kurumsal yönetim arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

Çalışmanın Önemi: Bu çalışmanın bulgularının, ticari organizasyonlardaki yönetsel sorunları azaltarak kurumsal yönetimin geliştirilmesine katkı sağlamasını amaçlıyoruz. Ortaya konan bulguların yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve işletme ile ilgili çeşitli etkileri vardır. Kurumsal yönetim mekanizmalarının oluşturulması ve sorunlarının çözülmesi kurulların öncelikli sorumlulukları arasındadır. Bunu sağlamak için yöneticiler, bağımsız denetim yoluyla dış kontrolü davet etmeden önce iç raporlama prosedürleri ve iç kontrol ve izleme sistemleri oluşturmalıdır.

1.Giriş

Kurumsal yönetimin temelinde şeffaflık, hesap verilebilirlik, adillik ve sorumluluk (resmiyet) vardır. Kurumsal yönetim, yatırımcılar, hissedarlar ve çalışanlar başta olmak üzere tüm çıkar gruplarının haklarını gözeten ve haklarını koruyan bir sistemdir.

“İç denetim, işletme faaliyetlerinin hedefler doğrultusunda verimlilik ve rekabet gücünü artıracak biçimde geliştirilmesini, işletme varlıklarının rasyonel olarak kullanılmasını, yatırım ve yönetim danışmanlığını, işletmede hata ve hilelerin önlenmesini sağlamaya yönelik ve yönetime bağlı ancak yürüttüğü faaliyet yönünde bağımsız denetçiler tarafından yürütülen bir eylemdir” (Kurnaz ve Çetinoğlu, 31: 2010). İşletmeler için iç denetim sisteminin temel amacı, işletmenin kurumsal amaçlarını gerçekleştirme adına hizmet sunmak ve danışmanlık faaliyetleri yürütmek olarak düşünülebilir (Kiracı ve Çorbacıoğlu, 2008:333).

İç denetimin ana konusu firmada iç kontrolün verimlilik ve etkinliğinin tespit edilerek gerekli kararların alınmasına yardımcı olmaktır. İç denetim coğrafik sınırlamalara veya bir bölüme değil firmanın tümünü kapsayacak şekilde uygulanmalıdır (Bilge ve Kiracı, 2010:11). İç denetimin etkin bir şekilde uygulandığı işletmelerde şeffaflık ve hesap verilebilirlik kurumsal yönetim düzeyini olumlu yönde etkileyerek etkinliğinin artmasına katkı sağlayacaktır.

Kurumsallaşma düzeyi düşük olan işletmelerde denetim faaliyetleri belirli kurallar çerçevesinden ziyade güvene dayalı bir şekilde yapılmaya çalışılmakta ancak iç denetimin ana prensibi işletmede ortaya çıkan faaliyetlerin önceden planladığı biçimde yerine getirilip getirilmediği hakkında gerçek ve reel olarak bilgi sağlamaktır. Bu açıdan iç denetim sisteminin bir işletmede etkin bir şekilde kullanılması ilgili firma için bir kurumsallaşma göstergesidir (Güner, 2006:425).

Kurumsal yönetimin temeli, şeffaflık, eşitlik, hesap verme ve sorumluluk ilkeleridir. Bu temel kurallardan herhangi birinin işlememesi veya aksaması durumunda kurumsal yönetimin fonksiyonunu yerine getirmesi mümkün değildir (Güngörmüş,2016).

Çalışmamızda konu bütünlüğü sağlama adına ilk olarak kavramsal çerçeve ile birlikte konu ile ilgili literatüre yer verilmiştir. Daha sonra işletmelerde iç denetimin kurumsal yönetim düzeyine etkisine yönelik iki adet hipotez geliştirilerek test edilmiş ve analiz sonuçları ortaya konulmuştur.

2. Literatür Taraması

İç denetimin kurumsal yönetim düzeyi üzerindeki çalışmalara bakılacak olursa; Kurnaz'ın (2007) çalışmasında kurumsal yönetim endeksinde risk odaklı denetim sistemini incelemiştir. Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu üzerine gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre iç denetim çalışmalarının bağımsız denetim maliyetini azalttığı bağımsız denetçilerin iç denetim faaliyetlerine yeteri kadar ilgi göstermedikleri ve iç denetim sisteminin mali tabloların denetlenmesinden ziyade işletmenin diğer departmanları ile ilişkisinin daha fazla olduğu ifade edilmiştir.

Ping ve Wen-hua (2007) yapmış olduğu çalışma ile iç denetim ve kurumsal yönetimin işletmelerin amaçlarına ulaşmada destek sağladıkları ve bu iki faktörün birbirlerini destekledikleri tespit edilmiştir.

Abdioğlu'nun, (2007) yapmış olduğu çalışmada, iç denetim bölümünün şirket organizasyonunda bağlı bulunduğu yönetim kademesinin, kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerinin uygulanmasında belirleyici bir unsur olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada iç denetim biriminin kurulduğu tarihin kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerinin uygulanmasında belirleyici bir unsur olduğu ortaya konulmuştur.

Elbannan (2009) çalışmasında işletmelerin iç denetim kalitesinin; kurumsal yönetim, finansal raporlama ve kredi derecesi ile olan ilişkisine yönelik bir inceleme yapılmıştır. Yapılan analizlerin sonucunda iç denetim kalitesi ile kurumsal yönetim düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Baskıcı (2012) çalışmasında, iç kontrol sistemi ile kurumsal yönetim arasındaki ilişki incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre iç denetim ile kurumsal yönetim arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Küpçü'nün, (2011) yapmış olduğu araştırmada işletmelerde kurumsal yönetimin etkin bir şekilde uygulanmasında iç denetim faaliyetinin bir sigorta görevi yapmakta verimlilik ve etkinliğin artırmakta olduğu tespit edilmiştir.

Cengiz'in (2013) yapmış olduğu araştırmada; işletme yöneticilerinin iç denetimi gerekli olduğu, iç denetimin firma bünyesinde oluşturulan iç denetim birimi tarafından gerçekleştirildiği, yöneticilerin kurumsal yönetim ilkelerinin firmalarında uygulanmasına sıcak baktıkları, işletmelerdeki iç denetimin kurumsal yönetim uygulamalarının merkezinde yer aldığına yönelik sonuçlar bulunmuştur.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma kapsamında, iç denetim sisteminin işletmelerde kurumsal yönetim düzeyine etkisi incelenmiştir. Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın teorik varsayımları doğrultusunda oluşturulan hipotezler YEM ile modellenmiştir. Verilerin analizinde ve araştırma modelinin test edilmesinde Smart PLS paket programı kullanılmıştır.

3.1. Araştırma Örnekleme ve Ölçekler

Araştırmamızda ana kütlenin tamamına ulaşmak mali ve teknik açıdan çok güç olduğundan İstanbul İlinde faaliyet gösteren işletmeler üzerinde uygulanmıştır. Ankete, firmaların genel müdür, genel müdür yardımcıları, mali işler müdürü ve benzeri unvana sahip yöneticileri katılmıştır. Genel istatistiksel olmayan yargısal örnekleme yaklaşımı ile 194 işletmeye ulaşılmıştır. 21 anket eksik doldurulduğu için dikkate alınmamıştır. Bu nedenle analizler 173 adet anket üzerinden yapılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Ankette verilen ifadelerin desteklenme dereceleri 5'li likert ölçeği kullanılarak ölçülmüştür. Ölçeklerde yer alan '1' sayısı "Hiçbir zaman" veya "Kesinlikle katılmıyorum" ve '5' sayısı "Her zaman" veya "Tamamen katılıyorum" seçeneklerini ifade etmektedir.

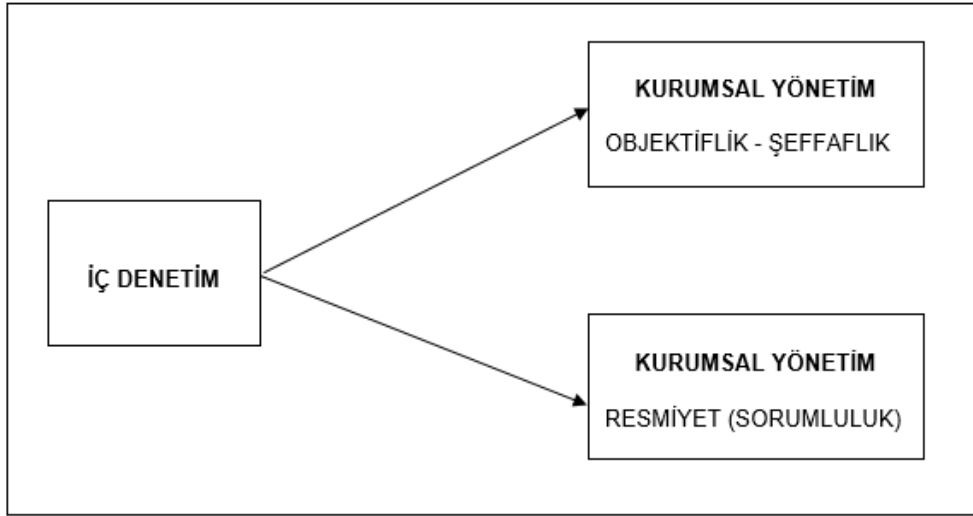
3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, kavramsal çerçeve dâhilinde ortaya konan araştırma hipotezleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Çalışmanın kapsamı ve hedefleri doğrultusunda geliştirilen modele ait temel hipotezler aşağıdaki gibidir.

Hipotez 1 - İç denetim sistemini etkin olarak kullanan işletmelerin kurumsal yönetim düzeyleri yüksektir.

Hipotez 1a - İç denetim sistemini etkin olarak kullanan işletmelerin objektiflik ve şeffaflık düzeyleri yüksektir.

Hipotez 1b - İç denetim sistemini etkin olarak kullanan işletmelerin ve resmiyet(sorumluluk) düzeyleri yüksektir.

Şekil 1: Araştırma Teorik Model

Şekil 1.'de araştırmanın teorik modeli gösterilmiştir. Modelde yer alan değişkenler arasında öngörülen ilişkilerin test edilmesinde nedensellik modeli (Casual Research Model) kullanılmıştır (Kohler, 1994).

4. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmada modelin yapısal geçerliliğini (YEM) test etmek için, kısmi en küçük kareler yöntemi (PLS= Partial Least Squares) kullanılmıştır. Bu yöntemle modeldeki değişkenlerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Gizli değişkenlerle (latent variables), gözlemlenebilen değişkenler (manifest variables) arasındaki ilişkileri temsil eden model ve bu çerçevede oluşturulan hipotezler test edilmiştir (Hair ve diğ., 1998). Bu yöntem, normal dağılıma uygun olmayan verilerin kullanılabilmesine olanaklı kılması ve görece küçük örneklem sayısının bulunması nedeniyle tercih edilmiştir (Chin, 1998; Barclay ve diğ., 1995). Yöntemin, çalışmadaki değişkenlerin ölçülebilmesini sağlayacağı düşünülmüş ve Smart PLS 2.0 M3 (Ringle ve diğ., 2005) programı kullanılarak, toplanan veriler araştırma modeli doğrultusunda analiz edilmiştir.

4.1. Açıklayıcı Faktör Analizi ve Güvenilirlik

Bir araştırmada elde edilen bilginin geçerliliği iki esasa bağlıdır. Bunlardan ilki güvenilirlik, diğeri de geçerlilik. Güvenilirlik bir ölçme aracının ayrı ayrı ölçümlerde kararlı ve benzer sonuçlar elde etme yeteneğidir. Geçerlilik ise en temel şekli ile ölçme aracının konusuna uygun olarak belirlenmesidir (Özkalp 2004: 18). Açıklayıcı (Keşfedici) faktör analizinin uygun istatistiksel model olup olmadığını tespit etmek amacıyla Kaiser-Meyer- Olkin (KMO),

Örneklemin yeterlilik ölçümü, (Measure of Sampling Adequacy) ve Bartlett testi uygulanır. Keşfedici faktör analizinin istatistiksel sonuçlarının teknik olarak geçerli kabul edilebilmesi için KMO ölçeğinin 0,50 ve üzerinde bir değerde olması, Bartlett test sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı çıkması gereklidir.

“Faktör analizi aynı yapıyı ölçen çok sayıda değişkenden az sayıda ve tanımlanabilir nitelikli, anlamlı değişkenler elde etmeye yönelik çok değişkenli bir istatistiktir. Davranış bilimlerinde duygusal bir özelliği, kişilik ve gelişim gibi pek çok özellikleri ölçmek amacıyla geliştirilen araçların yapı geçerliliği faktör analizi ile ölçülebilir”(Büyüköztürk,2002:470).

Tablo 1’de yapılan ölçeğin KMO değeri 0,936 olarak elde edilmiştir. Bulunan değer 0,50’nin üzerinde olması faktör analizinin araştırmamız için uygun bir istatistiksel teknik olduğunu göstermektedir. Verilerin normal bir dağılıma yakın bir dağılım oluşturup oluşturmadığının test etmek amacıyla kullanılan Bartlett testi sonucu 0,05’den küçük olarak çıktığı için normallik varsayımı çalışmamız için sağlanmıştır.

Tablo 1. Ölçeğin KMO örnekleme Uygunluk Ölçümü ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Ölçümü	Örnekleme Uygunluk	,936
Bartlett Testi	Ortalama Ki-Kare	2199,128
	Serbestlik Derecesi	105
	Anlamlılık	0,000

Çalışmamız faktör analizi, asal bileşenler analizi ve varimax rotasyonu kullanılarak yapılmıştır. Değişkenlerin birbiri ile arasındaki doğrusal ilişkinin yönünü ve gücünü gösteren korelasyon matrisi oluşturularak oluşturulan bu matris varimax rotasyonuna tabi tutularak faktör yükleri belirlenmiştir. Asal bileşenler analizi yardımı ile faktörlerin indirgenmesi esnasında faktör yükleri 0,40’ın altında olan değişkenler elenmiştir. Faktör analizinde öz değeri 1’in üzerinde ve en az 3 soru ile cevaplanan faktörler dikkate alınmıştır.

Tablo 2: Bağımsız Değişken Faktör Analizi Sonuçları

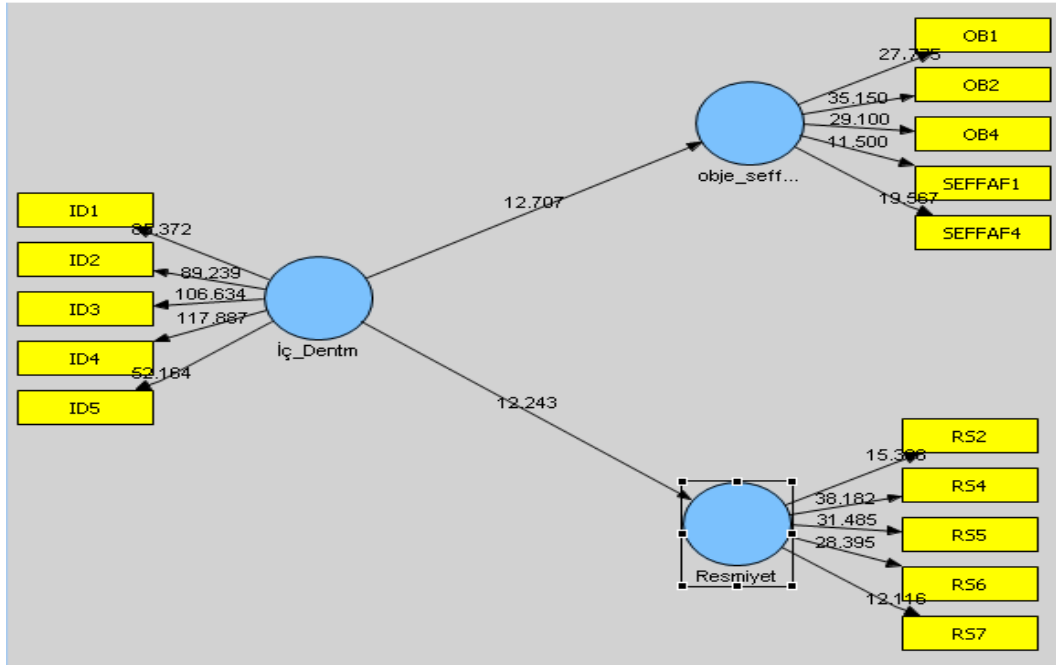
Değişkenler	Bileşenler		
	1	2	3
ID2	,889		
ID3	,861		
ID4	,854		
ID1	,852		
ID5	,818		
OB-ŞEF 1		,823	
OB-ŞEF 4		,811	
OB-ŞEF 2		,718	
OB-ŞEF 4		,606	
OB-ŞEF 1		,549	
RS7			,759
RS2			,714
RS4			,707
RS5			,665
RS6			,645

ID: İç denetim, OB: Objektiflik, ŞEF: Şeffaflık, RS: Resmîyet

4.2.Doğrulayıcı Faktör Analizi

Oluşturulan araştırma modelini test etmek amacıyla yapısal eşitlik modeli (YEM) en küçük kareler yöntemi (PLS= Partial Least Squares) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma modeli Şekil 2'de verilmiştir. Analiz sonucunda oluşturulan modeldeki değişkenlerin ilk aşamada geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları elde edilmiştir. Bu veriler değerlendirildikten sonra Gizli ve gözlemlenebilen değişkenler arasındaki ilişkilerin, oluşturulmuş hipotezleri test edilmiştir (Hair vd. 1998). Söz konusu yöntem normal dağılım göstermeyen verilere de uygulanabilmesi ve nispeten küçük olan örneklem sayısının analiz edilmesinde kullanılabilir olması nedeniyle tercih edilmiştir (Chin, 1998; Barclay vd. 1995). Yukarıda sözü edilen analizler smart PLS 2.0 M3 Programı kullanılarak yapılmıştır.

Şekil 2: Araştırma Modeli

Tablo 3’de bulunan yüklerin hepsi 0,7 değerinden büyük ya da ona çok yakın değerlerdir. Dolayısıyla genel olarak modelin yakınsak geçerlilik koşullarını sağladığını ifade edebiliriz.

Tablo 3: Model Doğrulayıcı Faktör Analizi

	Resmiyet	Objektiflik Şeffaflık	İç Denetim
ID1	0,62	0,65	0,95
ID2	0,60	0,60	0,96
ID3	0,62	0,66	0,96
ID4	0,64	0,64	0,95
ID5	0,63	0,56	0,90
OB1	0,53	0,85	0,54
OB2	0,64	0,85	0,58
OB4	0,53	0,84	0,54
RS2	0,76	0,54	0,45
RS4	0,87	0,61	0,58
RS5	0,84	0,62	0,59
RS6	0,83	0,59	0,57
RS7	0,69	0,41	0,40
SEFFAF1	0,49	0,67	0,44
SEFFAF4	0,62	0,79	0,55

Faktör yükleri gözlenen değişkenlerle gizli değişkenlerin arasındaki ilişkiyi ifade eden değerlerdir. Tablo 4’de gözlenebilir değişkenlerin faktör yükleri ile yapı arasındaki ilişkiler verilmiştir. Çalışmada elde edilen değerler; açıklanan ortalama varyans 0,64-0,69 arasındadır. Elde edilen değerler tavsiye edilen eşik değeri 0,50’den yüksektir (Fornell and Larcker,1981). Modelin bütünlük güvenilirlik değerleri 0,90-0,97 arasındadır. Bu değer tavsiye edilen 0,70 ve üzeri güvenilirlik düzeyinin üzerindedir. Modelin güvenilirlik katsayıları 0,86-0,97 Aralığında olup tavsiye edilen eşik değeri 0,70 den yüksektir (Nunnally, 1978). Bu da gözlemlenebilen değişkenlerdeki değişimin, gizli değişkendeki değişimi açıklayıcı özelliğinin göstergesidir.

Tablo 4: Modelin Yakınsak Geçerlilik Katsayıları

Gizli Değişkenler	Açıklanan Ortalama Varyans	Bütünlük Güvenilirlik	Güvenilirlik Katsayıları	R-Kare
Resmiyet	0,64	0,90	0,86	0,44
Objektif_Şeffaflık	0,65	0,90	0,86	0,44
İç_Denetim	0,89	0,97	0,97	0,00

Model’in ayırt edici geçerlilik (discriminant validity) koşullarının sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir. Bu analiz için her AOV değerlerinin karekök değerleri ve gözlenen değişkenleri korelasyon değerleri karşılaştırılmaktadır. AOV karekök değerlerinin diğer değişkenlerin sahip olduğu değerlerden daha büyük olması beklenmektedir (Chin, 1998). Tablo’5 incelendiğinde ortaya çıkan sonuçların gerekli şartları sağladığı görülmektedir. Yine gözlenen değişkenlerin kendi gizli değişkenleri ile olan faktör yükleri diğerlerinden yüksektir. Bu nedenle ayırt edici geçerliliğinde bir sorun olmadığı görülmektedir. Bu verilere dayanarak önerilen model geçerli ve güvenilirdir.

Tablo 5: Model Ayırt Edici Geçerlilik Testi. Değişkenlerin Korelasyonları ve AOV Karekök Değerleri

	Değişkenler	1	2	3
1	Resmiyet	0,80	0,00	0,00
2	Objektiflik - Şeffaflık	0,70	0,80	0,00
3	İç Denetim	0,66	0,66	0,90

4.3. Analiz Sonuçları

Model ile ilgili Tablo 4’de gizli bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenlerce ne ölçüde açıklandığı gösterilmiştir. Buna göre iç denetim sistemi kurumsal yönetim ilkelerinden objektiflik ve şeffaflığı %44 ve resmiyeti %44’ini karşılamaktadır.

Modelin daha önce de ifade edildiği gibi YEM ile analiz edilmiştir. Bu analizde R2 ve yol değerleri için elde edilen istatistik değerlerden anlamlı olanlar kullanılmaktadır. Bu çerçevede gizli değişkenler arasındaki anlamlı istatistiksel değerler ele alınmakta ve sonuç çıkartılmaktadır. PLS yöntemi kullanılırken araştırmada bootstrapping yöntemi (örneklemi yeniden hesaplama yöntemi/ önyükleme yöntemi) kullanılarak 500’e çıkartılmıştır(Chin, 1998).

Tablo 6: Modelin Özet Test Sonuçları

Hipotezsel İlişkiler		β Katsayılar	T Değerleri	Sonuçlar
İç Denetim	▶ Resmiyet	0,66	12,24	0,00
İç Denetim	▶ Objektiflik - Şeffaflık	0,67	12,71	0,06

p<.05;*p<.01

Hipotez 1 – İç denetim sistemini etkin olarak kullanan işletmelerin kurumsal yönetim düzeyleri yüksektir:

Hipotez 1a – İç denetim sistemini etkin olarak kullanan işletmelerin objektiflik ve şeffaflık düzeyleri yüksektir: Yapılan analizde iç denetim sistemi etkinliği ile objektiflik ve şeffaflık düzeyi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu pozitif ilişki ile işletmenin iç denetim sisteminin etkinliği arttıkça objektiflik ve şeffaflık düzeyi de yükselmektedir. Bu ilişki p<0.05 düzeyinde ve $\beta= 0,67$ yol katsayısı istatistikî olarak anlamlı çıkmıştır. Hipotez 1a kabul edilmiştir.

Hipotez 1b – İç denetim sistemini etkin olarak kullanan işletmelerin resmiyet düzeyleri yüksektir: Yapılan analizde iç denetim sisteminin etkinliği ile resmiyet düzeyi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu pozitif ilişki ile işletmenin iç denetim sisteminin etkinliği yükseldikçe resmiyet düzeyi de yükselmektedir. Bu ilişki p<0.01 düzeyinde ve $\beta= 0,66$ yol katsayısı istatistikî olarak yüksek anlamlı çıkmıştır. Hipotez 1b kabul edilmiştir.

5. Sonuç

İşletmeler faaliyetlerini devam ettirmek adına ortaya çıkan yeni gelişmelere ayak uydurmak ve piyasanın değişimini takip etmek ve kendilerini bu yönde geliştirmek ve dönüştürmek zorundadırlar. Bu değişim ve dönüşümün gerçekleşmesinin odak noktalarından biri de, kurumsallaşma süreci ve bu sürecin kalitesini etkileyen iç denetim sistemidir (Güngörmüş,2014: 94).

İşletmelerin faaliyet alanlarının genişlemesi sahiplik ve yönetim yapısının birbirinden ayrılması ile birlikte yaşanan yönetim sorunları son yıllarda kurumsal yönetimin temellerinin atılmasına ve uluslararası düzeyde işletmelerde uygulanmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra sahiplik ve yönetim yapısının birbirinden ayrılmasının diğer bir sonucu olarak ortaya çıkan şirket yolsuzlukları ve muhasebe skandalları ile birlikte işletmelerde iç denetim ön plana çıkmış ve kurumsal yönetimin uygulanmasında kilit bir rol oynamıştır.

Kurumsal yönetim düzeyi yüksek olan işletmelerde şeffaflık düzeyi yüksek, hesap verebilen bir yönetim anlayışı hâkim olacaktır. Kurumsallaşma düzeyinin artması aynı zamanda kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlayarak yönetsel etkinliği artıracaktır. Bunun yanı sıra kurumsallaşma süreci işletmenin değişimlere ayak uydurarak hayatta kalma ve faaliyetlerini devam ettirmesine de katkı sağlayacaktır. Kurumsal yönetimin işletme içinde uygulamaya geçirilmesinde ise iç denetim sistemi; risk yönetimi, güvenilir bilginin elde edilmesi ile etkin bir rol oynamaktadır.

Kurumsal yönetimin temeli, şeffaflık, eşitlik, hesap verme ve sorumluluk ilkeleridir. Bu temel kurallardan herhangi birinin işlememesi veya aksaması durumunda kurumsal yönetimin fonksiyonunu yerine getirmesi mümkün değildir. Bu ilkelerin etkin bir şekilde uygulanmasında iç denetim sistemi önemli bir yere sahiptir.

Yapılan analizde iç denetim sistemi etkinliği ile objektiflik ve şeffaflık düzeyi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu pozitif ilişki ile işletmenin iç denetim sisteminin etkinliği arttıkça işletmenin kurumsal yönetim içinde yer alan objektiflik ve şeffaflık düzeyi de yükselmektedir. İç denetim sisteminin olmadığı veya etkin bir şekilde kullanılmadığı işletmelerde ise kurumsal yönetim düzeyi azalmakta işletmeler daha içe kapanık bir yapıya sahip olmakta şeffaflık ve objektiflikten uzaklaşmaktadır.

Yapılan diğ er analizde ise iç denetim sisteminin etkinliğ i ile resmiyet düzeyi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu pozitif ilişki ile işletmenin iç denetim sisteminin etkinliğ i yükseldikçe resmiyet düzeyi de yükselmektedir. İç denetim sisteminin olmadığı veya etkin bir şekilde kullanılmadığı işletmelerde ise resmiyet düzeyi azalmaktadır.

İşletmelerde kurumsal yönetim düzeyinin yükseltilmesinde iç denetim sisteminin yanı sıra muhasebe bilgi sisteminin etkinliğ i, iç kontrol sistemi ve bağımsız denetim de farklı düzeylerde katkı sağlamaktadır. Bu noktada ileriye dönük olarak kurumsal yönetimin kalitesini olumlu etkileyen bu faktörler üzerine de akademik çalışmalar yapılarak konunun daha ayrıntılı olarak incelenmesi sağlanabilir.

Kaynaklar

- Abdiođ lu, H., (2007). “İşletmede Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında İç Denetimin Rolü ve İMKB – 100 Örneđ i”, (Basılmamış Doktora Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Barclay, D., Higgins C., Thompson R. (1995). “The Partial Least Squares (PLS) approach to Causal Modeling: Personal Computer Adoption and Use as an Illustration”, *Technology Studies*, Vol. 2 (2), 285-309.
- Baskıcı, Ç., (2012). “İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetim Anlayışındaki Yeri: İMKB Şirketlerinde Bir Uygulama”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bilge, S. ve Kiracı M., (2010). *Kamu Sektöründe İç Denetim ve İç Denetimin Başarıyla Uygulanmasında Rol Oynayan Faktörler*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). “Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı:32, 470-483.
- Chin, W., W. (1998). “Issue and Opinions on Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error”. *Journal of Marketing Research*, Vol. 18, 39-50.
- Elbannan, M.A., (2009). Quality of Internal Control Over Financial Reporting, *Corporate International Journal of Disclosure and Governance*, Volume 6, Issue 2, pp 127-149
- Fornell, C. ve Larcker, D. F., (1981), “Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error”, *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.

- Güner, F., (2006). Aile İşletmelerinde İç Denetim, İç Denetimin Faydaları ve Etkin Bir İç Denetim Sistemi Oluşturmanın Yolları; 2. Aile İşletmeleri Kongresi, Kültür Üniversitesi, 420-427.
- Güngörmüş, A. H., (2016). Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kurumsal Yönetim Düzeyinin Bağımsız Denetime Etkisi, Journal Of Qafqaz University- Economics And Administration, Cilt:4 Sayı: 1, 47-56.
- Güngörmüş, A.H., (2014). “Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerin Bağımsız Denetime Yaklaşımlarını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma”, (Basılmamış Doktora Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Hair, J. F., Ralph, E. A., Ronald, L. T., William C. B., (1998). Multivariate Data Analysis, 5. ed. Upper Saddle River, Prentice Hall, New Jersey.
- Kiracı, M., Çorbacıoğlu, S., (2008). “Kamu Bankalarında İç Denetimin Yeniden Yapılandırılması: Ziraat Bankası Teftiş Kurulunda Yaşanan Örgütsel, Teknik ve Kültürel Değişim”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 32, Sayı 2, 331-349.
- Kurnaz, N, Çetinoğlu,T., (2010). İç Denetim Güncel Yaklaşımlar, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Kurnaz, N. (2007). “Kurumsal Yönetim Ekseninde Risk Odaklı İç Denetim: Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi İşletmesinde Risk Odaklı İç Denetim Uygulama Analizi”, (Basılmamış Doktora Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Nunnally, J. C. (1978). Psychometric Methods, McGraw Hill, New York.
- Özkalp, E. (2004). **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, yayınları Eskişehir.
- Ping, Li Wen-hua,(2007), Research On Reciprocal Relationships Between Corporate Governance And Internal Control, China-USA Business Review, Volume 6, No.5 (Serial No.47), USA, s. 1-9